

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7CdoPr/4/2025
Identifikačné číslo spisu:	8722202929
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8722202929.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne I.V.A., s.r.o, Snina, Komenského 848, IČO: 36452751, zastúpenej PETRÁN A PARTNERI ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA s.r.o., Prešov, Puškinova 16, IČO: 36854581, proti žalovanej J. P., T., Q. XXXX/XX, zastúpenej Beňo & partners advokátska kancelária, s.r.o., Poprad, Nám. sv. Egídia 40/93, IČO: 44250029, o určenie, že pracovný pomer nevznikol, o zaplatenie 40.930,07 eura s prísl., vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 9Cpr/5/2023, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 24. októbra 2024 sp. zn. 18CoPr/2/2024, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 24. októbra 2024 sp. zn. 18CoPr/2/2024 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

Okresný súd Prešov (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 11. marca 2024, č. k. 9Cpr/5/2023-270, rozhodol tak, že konanie v časti o zaplatenie sumy 26448,07 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne z tejto sumy od 14. októbra 2022 do zaplatenia zastavil (výrok I.), ďalej určil, že pracovný pomer medzi žalobkyňou ako zamestnávateľom a žalovanou ako zamestnancom na podklade pracovnej zmluvy zo dňa 15. 04. 2008 nevznikol (výrok II.), pričom v tejto časti konania uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania v rozsahu 100% (výrok IIa.). Zároveň žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 14.482 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne z tejto sumy od 14. októbra 2022 do zaplatenia (výrok III.) a v tejto časti konania žalovanej nárok na náhradu trov konania nepriznal (výrok IIIa.).

1.1. Súd prvej inštancie prejednávajú vec právne posúdil podľa § 137 písm. c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Civilný sporový poriadok“ alebo „CSP“), § 43 ods. 1, § 222 ods. 1, 2 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“ alebo „ZP“), § 22 ods. 2, § 39, § 451, § 517 ods. 1, 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“), § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka, § 135 ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov

(ďalej len „Obchodný zákonník" alebo ObZ") a dospel k záveru, že pracovný pomer na základe pracovnej zmluvy z 15. apríla 2008 medzi žalobkyňou a žalovanou nevznikol, a teda pracovný pomer a to ani faktický medzi stranami sporu neexistoval. Mal za to, že so zreteľom na uvedené, je potrebné vyporiadať sumy uplatnené žalobkyňou v rámci úpravy Občianskeho zákonníka, konkrétne prostredníctvom inštitútu bezdôvodného obohatenia a nie ustanovení Zákonníka práce.

1.2. V odôvodnení rozhodnutia okrem iného poukázal, odkazujúc i na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd" alebo „dovolač súd") sp. zn. 21Cdo/3691/2015, že zdôvodnenie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení žalobkyňou v žalobe považuje za dostatočné, a preto pristúpil k meritórnemu prejednávaniu veci.

1.3. Súd prvej inštancie v rámci posudzovania platnosti pracovnej zmluvy uviedol, že Zákonník práce ustanovenie § 43 ods.1 písm. a) formuluje jednoznačne a to tak, že pracovná zmluva musí obsahovať nielen druh práce ale súčasne aj jeho stručnú charakteristiku. Je tomu tak zjavne preto, aby sa obmedzila dispozičná možnosť zamestnávateľa pri prideľovaní konkrétnej pracovnej činnosti zamestnancovi ale najmä preto, že pomenovanie druhu práce nemusí správne vystihovať pracovné činnosti, ktoré má zamestnanec vykonávať. Tento nedostatok samotne postačuje na konštatovanie neplatnosti predmetnej pracovnej zmluvy a určenie, že na jej základe pracovný pomer nevznikol.

1.4. Vo vzťahu k ďalším okolnostiam vyplývajúcim z priebehu konania ďalej dôvodil, že ako vyplýva z judikatúry citovanej žalobcom, ustanovenie § 22 ods. 2 OZ (konflikt záujmov) možno použiť aj na vzťah, ak pracovnú zmluvu uzatvára fyzická osoba ako zamestnanec so zamestnávateľom, za ktorého rovnako koná táto osoba. Je tomu tak preto, že záujem zamestnanca a zamestnávateľa by mal byť protichodný v zmysle, že každý z nich chce pre seba dosiahnuť čo najlepšie podmienky. V nadväznosti na uvedené citoval najvýstižnejšie rozhodnutie v obdobnej právnej veci najvyššieho správneho súdu Českej republiky sp. zn. 10Ads/284/2017. Podľa súdu prvej inštancie samokontrahovanie v prejednávanej veci samo osebe neplatnosť pracovnej zmluvy nespôsobuje, najmä ak zamestnanec bol zároveň jediným konateľom a spoločníkom zamestnávateľa a teda nemal koho „ochudobňovať".

1.5. Súd prvej inštancie v súvislosti s podstatnou náležitosťou pracovnej zmluvy v zmysle druhu práce uviedol, že vychádzal z jednotlivých pracovných portálov kde z práce označenej ako druh práce ekonóm a druh práce účtovník, ktoré odcitoval v bode 7. svojho rozhodnutia. Poukázal, že žalovaná lavírovala medzi tvrdením o výkone práce ekonóma a výkonom práce účtovníka. Nemožnosť skutočného upresnenia náplne pracovnej činnosti žalovanej vyplýva z neuvedenia charakteristiky druhu práce v pracovnej zmluve. V konečnom dôsledku však pre posúdenie prekryvania druhu práce a výkonu funkcie konateľa to však nebolo rozhodujúce. Podľa ust. § 135 ods. 1 ObZ a zmluvy o výkone konateľa je vedenie predpísanej evidencie a účtovníctva náplňou činnosti konateľa. Konateľ samozrejme tieto činnosti nemusí vykonávať osobne, ale môže túto činnosť zabezpečiť interným zamestnancom alebo externe. Ak však túto činnosť robí konateľ osobne, ako tomu bolo v prejednávanej veci, nemôže tak robiť prostredníctvom pracovnej zmluvy, ktorej predmetom môže byť iba výkon závislej práce a nie výkon činnosti štatutárneho orgánu. Aj z uvedeného dôvodu by v prípade úplnej pracovnej zmluvy, táto bola neplatná.

1.6. Vo vzťahu k faktickému pracovnému pomeru a konkludentnému pracovnému pomeru zdôraznil, že v prejednávanej veci nebol predmetom neplatnej pracovnej zmluvy výkon závislej práce ale činnosť štatutárneho orgánu, preto faktický pracovný pomer vzniknúť nemohol. Rovnako žalovaná ako konateľka v postavení zamestnanca nemala žiadneho priameho nadriadeného a preto závislú prácu nevykonávala. Obsah činnosti „generálneho riaditeľa" JUDr. Q. z jeho pracovnej zmluvy nevyplýva a tento vypovedal skôr o kooperácii so žalovanou ako o jej zamestnaneckej podriadenosti. Rovnako je potrebné brať do úvahy, že výpovede J.. Q., J.. Q. (je v spore so žalobkyňou) a p. Q. (je v spore so žalobkyňou) na jednej strane a p. R. E. na strane druhej (podriadenosť žalovanej priamo odmietol) sú motivované aj tým, na ktorej strane sporu so žalobkyňou teraz stoja. Podotkol, že žalovaná nekonkretizovala, v akom období by pracovný pomer mal vzniknúť konkludentne. Táto konkludentnosť by prichádzala do úvahy iba vtedy, ak by na strane zamestnávateľa a zamestnanca existovala vedomosť o neplatnosti písomnej pracovnej zmluvy, čo žalovaná priamo odmietla, inak by vznik pracovného pomeru konkludentne nemal logiku. Aj konkludentne by však pracovný pomer mohol vzniknúť len vtedy, ak by išlo o výkon závislej práce a len čase keď žalovaná konateľkou nebola (od 03. marca 2015 do 03. marca 2020 - čo však substancovane tvrdené nebolo), čo by však aj v prípade hypotetickej správnosti nemalo vzhľadom na petiu žaloby vplyv na rozhodnutie o nej.

1.7. Vzhľadom na to, že v posudzovanej veci ide o plnenie z neplatného právneho úkonu, prvoinštančný súd v súvislosti s nárokom žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia tiež poukázal, že na rozdiel od úpravy v Zákonníku práce je úprava v Občianskom zákonníku pri bezdôvodnom obohatení postavená na objektívnom princípe bez potreby zavinenia obohatenej osoby. Bez dôvodné obohatenie predstavuje sumu 14.482 eur (4.000,- eur + 4.354 eur + 6.128 eur) vyplnenej žalovanej ako mzda, ktorú je žalovaná povinná vrátiť žalobkyni. Keďže splatnosť bezdôvodného obohatenia nie je zákonom stanovená, súd prvej inštancie vychádzal z ust. § 563 OZ. Mal za to, že žalobkyňa vyzvala žalovanú na plnenie listom z 11. októbra 2022, doručeným dňa 12. októbra 2022, preto žalovaná mala plniť dňa 13. októbra 2022 a pokiaľ tak neurobila dňa 14. októbra 2022 sa dostala do omeškania a od tohto dňa patria žalobkyni úroky z omeškania.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 24. októbra 2024, č. k. 18CoPr/2/2024-327, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil v zmysle § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny (výrok I.) a priznal žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100% (výrok II.).

2.1. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia zdôraznil, že po oboznámení sa so spisovým materiálom dospel k záveru, že všetky skutkové zistenia, na základe ktorých súd prvej inštancie vec (nárok žalobcu o určenie neexistencie pracovného pomeru a vydanie bezdôvodného obohatenia) posúdil súd prvej inštancie správne a majú oporu vo vykonanom dokazovaní a v konaní súdu prvej inštancie nebol zistený žiaden dôvod preukazujúci nesprávne zistenie skutkového stavu. K skutkovým zisteniam boli priradené správne právne normy Zákonníka práce, Obchodného a Občianskeho zákonníka.

2.2. V súvislosti s odvolacou argumentáciou žalovanej uviedol, že súd prvej inštancie v bodoch 4 až 7 odôvodnenia ustálil, že medzi právami a povinnosťami žalovanej ako ekonóma spoločnosti, ako aj jeho právami a povinnosťami ako konateľa obchodnej spoločnosti došlo k situácii, že z obsahu spisu nevyplýva jednoznačný záver o tom, že pri výkone týchto funkcií nemal tieto práva a povinnosti kumulované medzi obidvoma funkciami.

2.3. Odvolací súd poukázal, že súd prvej inštancie správne vyvodil, že pokiaľ v pracovnej zmluve zo dňa 15. apríla 2008 absentuje spôsob vymedzenia druhu práce, tento nedostatok nemôže odstrániť ani predloženie pracovnej náplne ku pracovnej zmluve, nakoľko v zmysle Zákonníka práce pracovnú náplň, ktorá sa z hľadiska svojej právnej povahy považuje za pokyn zamestnávateľa môže zamestnávateľ pripojiť ku pracovnej zmluve aj neskôr, no táto skutočnosť neznamená, že v samotnej pracovnej zmluve nemusí byť uvedený druh práce, čo v tomto prípade ako správne uzavrel súd prvej inštancie absentuje.

2.4. Rovnako ako súd prvej inštancie mal za to, že vzhľadom na špecifikum prejedávanej veci, kedy žalovaná bola zároveň ekonóm spoločnosti aj konateľom obchodnej spoločnosti, je nutné prihliadnuť k absencii tejto podstatnej náležitosti tak, aby boli odlíšené činnosti konateľa a ekonóma. Pracovná zmluva nepochybne musí obsahovať druh práce a jeho stručnú charakteristiku, čo v danom prípade nepochybne vo veci absentuje a ani predložená pracovná náplň nemá potenciál zhojiť tento nedostatok v pracovnej zmluve, čo správne vyhodnotil súd prvej inštancie vo svojom odôvodnení.

2.5. Odvolací súd, odkazujúc i na rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 185/04, Pl. ÚS 21/96, Pl. ÚS 34/09, II. ÚS 3168/09, I. ÚS 643/04, IV.ÚS 1241/12, zároveň poukázal, že sa stotožnil aj s odôvodnením súdu prvej inštancie v bode 6, kde prvoinštančný súd upriamil pozornosť na konflikt záujmov, keď žalobca podpísal predmetnú pracovnú zmluvu ako za zamestnanca tak aj za zamestnávateľa, pričom ako vyplýva z postavenie funkcie konateľa, medzi povinnosťami konateľa je, okrem iného, plniť uznesenia valného zhromaždenia, zabezpečiť riadne vedenie predpísanej evidencie, vyhotovovať úplne znenie spoločenskej zmluvy po jej zmenách, podávať návrhy na zápis zmien zapísaných údajov v obchodnom registri, prijímať rozhodnutia o ročných plánoch spoločnosti, zohľadňovať všetky dostupné informácie, ktoré si vedel zaobstarat' pri prijímaní týchto rozhodnutí, predkladať valnému zhromaždeniu na schválenie ročnú individuálnu závierku, viesť zoznam spoločníkov, zvolávať valné zhromaždenie. Nepochybne z týchto povinností, ako aj z povinností konateľa spoločnosti, ako to vyplýva z ustanovení Obchodného zákonníka, nevyplýva záver o tom, že osoba, ktorá koná za obchodnú spoločnosť zároveň štandardne môže uzavrieť platnú pracovnú zmluvu so sebou samým v akejkoľvek pozícii. Podľa názoru odvolacieho súdu predmetné konanie v prípade sporu vyžaduje nepochybne preukázanie toho, že konateľ konal tak so súhlasom spoločníkov. Toto žalovaná nepreukázala.

2.6. Vo vzťahu k posudzovanému vzniku faktického a konkludentného pracovného pomeru podotkol, že z výsledkov vykonaného dokazovania nevyplýval záver o inej forme uzavretia pracovného pomeru medzi stranami sporu a to ani po výsluchu svedkov. Správne súd prvej inštancie poukázal na konkrétne závery z týchto výsluchov (body 3.6 až 3.12 rozhodnutia), keď svedkovia p. Q. a svedkovia p. Q. a p. E. sa explicitne k postaveniu žalovanej v spoločnosti vyjadriť nevedeli (svedok Q. nevedel definovať postavenie žalovanej ako osoby vykonávajúcej závislú činnosť a svedok E. nevedel vôbec o existencii pracovnej zmluvy u žalovanej).

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP, ako i z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, žiadajúc, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Alternatívne, aby dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec vrátil prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie, prípadne obe rozhodnutia zmenil a rozhodol tak, že žalobu v celom rozsahu zamietal.

3.1. Porušenie práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP) videla v nedostatočnom, nepresvedčivom, nezrozumiteľnom a zmätočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu zakladajúcim jeho nepreskúmateľnosť. Podľa žalovanej z obsahu odôvodnenia odvolacieho súdu nemožno vyvodiť, aké právne úvahy ho viedli k tomu, že sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa. V tejto súvislosti poukázala na body 41., 43. až 46. odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, v rámci ktorých sa odvolací súd stotožnil so závermi prvoinštančného súdu ohľadom predloženia pracovnej náplne, konfliktu záujmov, údajnej vady zmätočnosti namietanej v odvolacom konaní a vzniku faktického pracovného pomeru, ktoré neboli vyvedené súdom prvej inštancie. Dovolateľka mala tiež za to, že odvolací ako aj súd prvej inštancie v spore so stranou požívajúcou zvláštnu ochranu postupoval v jej neprospech. Konajúce súdy neuviedli riadne odôvodnenie, či mohlo dôjsť k vzniku faktického pracovného pomeru v čase keď žalovaná nebola konateľkou.

3.2. Nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľka namietala v súvislosti s riešením právnej otázky „Či môže vzniknúť pracovný pomer konateľa spoločnosti v tejto spoločnosti konkludentne (fakticky), pokiaľ uzatvorená pracovná zmluva nespĺňa náležitosti vyžadované Zákonníkom práce, avšak je nepochybné, že z hľadiska rozsahu prác vykonávaných zo strany tejto osoby by takúto pracovnú náplň nemohol konateľ obsiahnuť v rámci plnenia úloh vyplývajúcich z obchodného vedenia spoločnosti v zmysle § 135 ods. 1 Obchodného zákonníka a je zrejmé, že na ich plnenie sa vyžaduje denno-denné nasadenie samostatnej pracovnej sily.“, ako aj právnej otázky „Aký právny následok má menovanie zamestnanca do funkcie konateľa na jeho trvajúci faktický pracovný pomer u zamestnávateľa?“. Uviedla, že pod formuláciou „povinnosť zabezpečiť vedenie účtovníctva“ nemožno chápať vykonávanie dennodennej mravenčej práce vedenia účtovníctva a ostatných súvisiacich úkonov vykonávaných v sústave podvojného účtovníctva ako účtovanie skutočností o stave a pohybe majetku, záväzkov, výnosov, nákladoch príjmov, výdavkov či iných aktív a pasív na dennej báze, plnenie si daňových povinností a povinností mzdovej agendy vo vzťahu k zamestnancom žalobkyne a táto obsahová náplň sa jednoznačne líši od toho, čo právna norma ust. § 135 ods. 1 ObZ sleduje. Podľa žalovanej povinnosť konateľa v zmysle tohto ustanovenia možno chápať skôr ako povinnosť zabezpečenia a riadenia účtovníctva, za ktorú konateľ osobne zodpovedá. Samotná činnosť v takomto rozsahu, v akom ju vykonávala žalovaná nemá nič spoločné s obchodným vedením spoločnosti a obsahovou náplňou činnosti štatutárneho orgánu konateľa a nemôže byť jej súčasťou. Preto nemožno súhlasiť s právnym názorom súdu prvej inštancie, že činnosť žalovanej bola obsahovou náplňou činnosti konateľa, z ktorého dôvodu má byť pracovná zmluva so žalovanou neplatná. S poukazom na bod 9. odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie zdôraznila, že prvoinštančný súd mal povinnosť zaoberať sa skutočnosťou vzniku faktického pracovného pomeru pokiaľ mal za to, že v čase, keď žalovaná nebola konateľkou, faktický pracovný pomer mohol vzniknúť. Je zrejmé, že obsahovú náplň, ktorú vykonávala v čase kedy konateľkou nebola vykonávala aj naďalej v rovnakom rozsahu po jej opätovnom zvolení do funkcie konateľky spoločnosti. V nadväznosti na uvedené poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31Cdo/4831/2017 a uviedla, že pokiaľ by pracovný pomer žalovanej u žalobkyne vznikol fakticky od roku 2015, a to odvolaním z funkcie konateľa, ktorého faktická existencia bola jednoznačne preukázaná výpoveďami všetkých svedkov, potom jej opätovné menovanie do funkcie konateľa by znamenalo, že pracovný pomer buď trvá paralelne popri výkone

funkcie člena štatutárneho orgánu alebo ide o prekážku v práci na strane zamestnávateľa, popri ktorom zamestnancovi náleží náhrada mzdy v zmysle nižšie citovanej judikatúry a právnej teórie. V oboch prípadoch však pracovná zmluva žalovanej nezaniká, čoho následkom nemôže vzniknúť ani bezdôvodné obohatenie na strane zamestnanca z titulu vyplatenej mzdy. Žalovaná mala za to, že ani odvolací súd neuviedol vo svojom rozhodnutí žiadnu právnu úvahu, ktorou by podložil, prečo sa stotožnil so závermi súdu prvého stupňa, že nemohlo dôjsť k vzniku faktického pracovného pomeru žalovanej. Odkazujúc na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/92/97 tiež zhrnula, že už len samotná skutočnosť, že túto prácu žalovaná vykonávala aj v čase, kedy vo funkcii konateľa zvolená nebola, je dôkazom, že nemohlo dochádzať k prekryvaniu práce žalovanej vo funkcii konateľa a na pozícii zamestnanca.

4. Žalobkyňa sa vo svojom vyjadrení k dovolaniu nestotožnila s dovolacou argumentáciou a navrhla, aby dovolací súd podané dovolanie žalovanej v celom rozsahu odmietol, a priznal žalobkyni plnú náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného konania osobitné postavenie. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Ako prvé žalovaná prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

10. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*). Judikatúra ESLP síce nevyžaduje, aby na každý argument strany bola v odôvodnení rozhodnutia súdu daná odpoveď, trvá však na tom, že ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď súdu práve na tento argument (*Ruiz Torija c. Španielsko* z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, *Hiro Balani c. Španielsko* z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, *Georgiadis c. Grécko* z 29. mája 1997, *Higgins c. Francúzsko* z 19. februára 1998).

11. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

12. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva účastníka civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva účastníka konania na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatneného návrhu, ako aj špecifickými námietkami účastníka konania. Porušením uvedeného práva účastníka konania na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

13. Práve približený výpočet samozrejme nemôže byť (ani mať ambíciu byť) úplným, keďže sa v konkrétnom prípade môžu vyskytnúť i iné nedostatky v argumentácii (podľa okolností buď súdu prvej inštancie, odvolacieho súdu alebo aj oboch takýchto súdov - pri nahliadaní na problém optikou súdu dovolacieho), ktorých prítomnosť rovnako spôsobí nerešpektovanie čiastkového práva na spravodlivý súdny proces reprezentovaného právom na objektívne presvedčivé (uspokojivé) odôvodnenie výsledku rozhodovacej činnosti súdu.

14. K práve uvedenému sa v odvolacích konaniach pridružuje i faktor umožnenia odvolaciemu súdu procesným právom, aby takýto súd, pokiaľ sa v celom rozsahu stotožní s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, sa v odôvodnení len obmedzil na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého

rozhodnutia, prípadne doplnil na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP). V týchto prípadoch síce stačí, ak odvolací súd v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci, keď späťnosť potvrdzovaného a potvrdzujúceho rozsudku vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu a rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie; ak sa však odvolací súd rozhodne ísť touto cestou, vedome tým preberá zodpovednosť i za kvalitu argumentácie súdu prvej inštancie (t. j. či v prípadnom dovolacom konaní obstojí ako ním potvrdené rozhodnutie, tak i ním samým doplnené dôvody). Dopĺňanie ďalších dôvodov na podporu argumentácie prvoinštančného súdu (zo strany súdu odvolacieho) v tomto prípade nie je pravidlom (ale výnimkou) a môže sa stať, že toto ani nebude reálne možné, ak súd prvej inštancie sa v rámci odôvodňovania svojho rozhodnutia, neskôr podrobovaného prieskumu v odvolacom konaní sám objektívne uspokojivým spôsobom vyporiada so všetkými relevantnými argumentmi všetkých sporových strán a ani odvolanie neprinesie nič iné, než polemiku s takýmito jeho úvahami. Ak ale o takýto prípad (nedoplniteľnosti) nepôjde, z pohľadu preskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu bude mať význam ako udržateľnosť dopĺňujúcej argumentácie tohto súdu samej osebe, tak i to, či sa doplnenie nedostane do takého rozporu s argumentáciou súdu prvej inštancie, označenou odvolacím súdom za akceptovanú v plnom rozsahu, pri ktorého existencii by už reálne o splnení podmienok § 387 ods. 2 CSP nemožno hovoriť (ale do úvahy by prichádzala len možnosť, že správnou môže byť nanajvýš - pokiaľ vôbec - argumentácia len jedného z oboch nižších súdov).

15. Podľa názoru dovolacieho súdu sa v prejednávanej veci nedostatky v argumentácii, vedúce (nateraz) k neakceptovateľnosti prijatých záverov (skutkových aj právnych) v rozsudku odvolacieho súdu vyskytli.

16. Súd oboch inštancií vec riešili tak, že pracovný pomer žalovanej na základe pracovnej zmluvy z 15. apríla 2008 platne nevznikol vzhľadom na nedostatok spočívajúci v tom, že pracovnej zmluve nie je uvedená stručná charakteristika druhu práce. Okrem toho sa sudy vyjadrili, že samokontrahovanie neplatnosť pracovnej zmluvy nespôsobuje. Zároveň podľa súdov, aj v prípade úplnej pracovnej zmluvy, táto bola by neplatná, pretože konateľ vykonával činnosť štatutárneho orgánu osobne a nemôže tak robiť prostredníctvom pracovnej zmluvy, ktorej predmetom je iba výkon závislej činnosti a nie výkon činnosti štatutárneho orgánu. K faktickému pracovnému pomeru konštatovali nemožnosť jeho vzniku vzhľadom na skutočnosť, že predmetom neplatnej pracovnej zmluvy nebol výkon závislej práce, ale činnosť štatutárneho orgánu. K možnosti vzniku konkludentného pracovného pomeru poukázali na to, že takýto pracovný pomer by mohol vzniknúť len vtedy, ak by išlo o výkon závislej práce a len v čase keď žalovaná konateľkou nebola (od 03.03.2015 do 03.03.2020 - čo však substancovane tvrdené nebolo), čo by však aj v prípade hypotetickej správnosti nemalo vzhľadom na petit žaloby vplyv na rozhodnutie o nej. Keďže v posudzovanej veci ide o plnenie z neplatného právneho úkonu, prvoinštančný súd v súvislosti s nárokom žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia tiež poukázal, že na rozdiel od úpravy v Zákonníku práce je úprava v Občianskom zákonníku pri bezdôvodnom obohatení postavená na objektívnom princípe bez potreby zavinenia obohatenej osoby. Bezdôvodné obohatenie predstavuje sumu 14.482 eur (4.000 eur + 4.354 eur + 6.128 eur) vyplatenej žalovanej ako mzda, ktorú je žalovaná povinná vrátiť žalobkyni.

17. Odvolací súd nezaujal relevantné stanovisko k zásadnej argumentácii žalovanej, premietnutej aj do tej odvolacej, podľa ktorej upozorňovala, že bola ustanovená vo funkcii konateľa od 12. marca 2005 do 02. marca 2015 a od 04. marca 2020 do 21. apríla 2022, pričom počas tohto obdobia vykonávala totožnú prácu na základe pracovnej zmluvy z 15. apríla 2008. Žalovaná opakovane zdôrazňovala, že ak podľa súdu v čase keď nebola konateľkou od 02. marca 2015 do 04. marca 2020 neexistoval ani faktický pracovný pomer žalovanej u žalobkyne, potom na základe akého titulu vykonávala predmetnú činnosť pre žalobkyňu v tomto období. Podľa žalovanej sa sudy touto skutočnosťou nezaoberali, hoci mala rozhodujúci vplyv na výsledok konania. Sudy boli povinné zaoberať sa vznikom faktického pracovného pomeru v období keď nevykonávala činnosť konateľa.

18. Podľa dovolacieho súdu v danom prípade neboli naplnené zákonné podmienky pre umožnenie

odvolaciemu súdu v odôvodnení rozsudku iba stotožniť sa s výkladom a posúdením podľa súdu prvej inštancie, vedome tým preberajúc zodpovednosť i za kvalitu argumentácie súdu prvej inštancie, pretože z jeho dôvodov nevyplýva kvalifikované vysporiadanie sa so zásadnou argumentáciou žalovaného stručne zhrnutou v bode 16. tohto odôvodnenia. Nedostatočnosť, resp. absencia vyčerpávajúcej argumentácie nastolenej právnej problematiky žalovanou spočíva v súdom prvej inštancie odôvodňovaní požiadavky na priznanie žalovanej sumy za obdobie marec 2021 až jún 2021, teda obdobia, v ktorom bola členom štatutárneho orgánu. Od 03. marca 2015 do 03. marca 2020 žalovaná nebola členom štatutárneho orgánu, naďalej však pracovala u žalobkyne, v tomto období jej pracovný pomer zhodnotený nebol. Ďalej absentuje aj úvaha ako pristupovať k žalovanej, ktorej pracovná náplň v tomto období (ne)spadala do pôsobnosti štatutárneho orgánu a stala sa členom štatutárneho orgánu. Takáto situácia bezvýhradne vyžadovala, aby práve odvolací súd (keďže tak neurobil už súd prvej inštancie) poskytol naozaj pádne a dostatočne presvedčivé argumenty na podporu potvrdzujúceho výroku svojho rozhodnutia. Odvolací súd si pritom danú povinnosť absolútne nesplnil, keďže žalovanej neposkytol žiadnu odpoveď na jej zásadnú odvolaciu argumentáciu, poukázal výlučne na dostatočne odôvodnený výklad problematiky súdom prvej inštancie.

19. Vyššie opísanú argumentáciu je potrebné považovať za podstatné tvrdenie v zmysle § 387 ods. 3 CSP, nakoľko išlo o námietky, ktoré sú relevantné, teda majú vecnú súvislosť s prejednávanou vecou a zároveň sú takej povahy, že v prípade ich preukázania (samostatne alebo v spojitosti s ostatnými okolnosťami) mohli priniesť priaznivejšie rozhodnutie pre odvolateľku. Absencia vysporiadania sa s podstatnými tvrdeniami odvolateľa v odôvodnení odvolacieho súdu je takým nedostatkom rozhodnutia, ktorého intenzita sama osebe zakladá porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie (III. ÚS 314/2018, ZNaU 47/2018).

20. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto rozhodnutie súdu odníma strane sporu možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jej právo na spravodlivý súdny proces [čo zakladá vadu konania podľa § 431 ods. 1 CSP v spojení s § 420 písm. f) CSP], pretože jej upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

21. Dovolací súd uzatvára, že uvedené nedostatky odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu majú v danom prípade za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené súdu v ustanovení § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP na riadne odôvodnenie rozsudku. Vzhľadom na žalovanou dôvodne vytýkané vady zmätočnosti a tým dôvodnosť dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP (bod 3.1.), dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné a preto už bez potreby zaoberania sa s dovolacím dôvodom nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

22. Bude vecou odvolacieho súdu opätovne posúdiť komplexne vzťah člena štatutárneho orgánu a obchodnej spoločnosti, zamerať sa na obdobie, ktorého zaplatenia sa týka žalobkyňou uplatňovaný nárok, právne zhodnotiť obdobie od 03. marca 2015 do 03. marca 2020, v ktorom žalovaná nebola členom štatutárneho orgánu a následne sa zaoberať situáciou, z akej právnej pozície s ohľadom na pracovnoprávne predpisy sa stala konateľom od 04. marca 2020. Právne posúdenie vzťahu medzi stranami závisí od toho, ako uvedenú situáciu upravujú kogentné právne predpisy. Zároveň je potrebné, aby odvolací súd pri ďalšom konaní, a najmä pri formulácii výroku rozhodnutia, vychádzal výlučne z rozsahu a dôvodov odvolania podaného žalovanou stranou.

23. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

24. Najvyšší súd zároveň pripomína, že ak dovolací súd (obdobne to platí i pre súd odvolací) zruší rozsudok odvolacieho súdu a vráti mu vec na ďalšie konanie, odvolací súd nesmie odôvodnenie svojho nového rozsudku koncipovať tak, že iba doplní pôvodné odôvodnenie zrušeného rozsudku. Zrušený rozsudok totiž v čase opätovného rozhodovania už právne neexistuje (obdobne pozri nález Ústavného súdu SR z 26. apríla 2017, sp. zn. II. ÚS 754/2016).

25. Ak bolo rozhodnutie odvolacieho súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP); v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 453 ods. 1 a 3 CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.